

REPENSEM L'ESCOLA

*Reflexió a partir de les experiències
de les escoles alternatives*

CONCLUSIONS

Les jornades *Repensem l'Escola*, que van tenir lloc a Girona el 12 de febrer del 2011, neixen de les inquietuds professionals i personals de l'equip de la Fundació SER.GI, que com educadors treballem en contextos escolars i socials que emmarquen causes i conseqüències del fracàs escolar.

Les elevades taxes de fracàs escolar, el clima de desvalorització i desprestigi públic i social general de l'escola i dels professionals docents, i el cansament dels propis professionals del sector, va fer que ens plantejàssim unes jornades que permetessin construir, repensant el model i proposant noves fórmules, a partir de les possibilitats i les potencialitats de les experiències alternatives a l'escola més convencional.

Les jornades han estat una afirmació de la necessitat de canvis i innovació en el model escolar. Es valorava l'esgotament d'un model que no dóna resposta ni a les necessitats socials actuals ni a allò que senten els seus professionals, i potser per això cal deconstruir, tal i com ens deia Jordi Mateu¹, les idees de fons d'un model escolar caduc.

Totes les ponències i experiències que es varen presentar durant les jornades coincideixen en unes **idees força** que són les que fonamenten el canvi de model de l'escola convencional. Intentem aquí agrupar-les i resumir-les, conscients que ometem els matisos i diversitat que cada experiència hi aportava però que trobareu en els documents oportuns.

¹ Jordi Mateu, coordinador de la Xarxa d'Escoles Lliures de Catalunya. Ponent en la sessió inaugural de les Jornades.

1. **El projecte educatiu s'ha de basar en un coneixement acurat i respectuós de les necessitats i desenvolupaments dels infants. El nen/a ha de ser el centre de la presa de decisions escolars.** Aquesta és una de la idea principal de la que parteixen totes les experiències presentades: cal que l'estructura organitzativa, rítmica, curricular, didáctica... es faci respecte les necessitats dels nens i nenes i no respecte a rutines enquistades, programes informàtics necessitats professionals, requeriments oficials...
2. **La visió de l'infant com una persona amb els seus interessos i capacitats i capaç de dirigir el seu propi aprenentatge amb la mirada i acompanyament de l'adult i de l'ambient.** Apareixen per tant pràctiques menys directives on el nen/a és molt més actiu en l'aprenentatge, on hi ha més individualització, respecte pels ritmes, i traient a l'adult el pes del "qui sap", per passar a ser un acompanyant del procés.
3. Lligat doncs a això, el currículum es basa en el concepte de **la no linealitat de l'aprenentatge.** El currículum del segle XXI no pot basar-se en l'estructura enciclopèdica de l'acumulació ordenada de quès. Cal saber aprendre i desaprendre, i tenir les claus per comprendre el món que els envolta. "Cal contribuir a la construcció de subjectivitats prou sòlides i madures per poder navegar en el món d'avui, líquid, plural i sense veritats absolutes; i això vol dir treballar la responsabilitat i llibertat personals " (Xevi Besalú²)
4. Aquest currículum ha de partir d'una **educació integral**, que contempli cap, cor i cos. Sense prioritzar el saber. En aquest sentit es reivindiquen els projectes artístics, expressius i creatius com a projectes amb molta potència per aquesta educació.
5. **La convivència interedats.** L'aprenentatge es fa també i sobretot a partir de la interrelació entre els mateixos nens i nenes. La diversitat dona més experiències i situacions reals d'aprenentatge. Aprendre i ensenyar, respectar ritmes i formes...
6. El nen/a aprèn de la seva relació amb l'entorn. Per això la importància dels **ambients d'aprenentatge**, com a espais motivadors i seleccionats que permetin la manipulació i estimulació del nen/a. EL mestre doncs és un mediador, facilitador, acompanyant entre el potencial d'aprenentatge del propi nen/a i les possibilitats que li ofereix aquell espai. La natura com un espai bàsic i potent.
7. El canvi de rol del mestre. Es postula un **mestre "d'acompanyant"**, com algú atent, observador, pacient, facilitador, creador de situacions i interaccions.
8. **L'Escola entesa com una comunitat educativa**, que inclou mestres, pares, alumnes i entorn, a l'entorn d'un projecte educatiu comú i compartit.

² Xavier Besalú, professor de Pedagogia de la UdG. Participant a la Taula Rodona final de les Jornades.

9. **La participació dels pares i mares a l'escola** com un eix actiu i de suma. Cal pensar en la responsabilitat dels pares en la escolarització dels seus fills i filles va més enllà de la delegació del fill al centre. I els equips educatius han d'entendre també a les famílies com a part activa dels centres.
10. **La relació i el diàleg amb l'entorn** proper, la participació de la vida comunitària de la qual formen part els alumnes.
11. La majoria de centres escolars valoren la necessitat d'**escoles petites** amb dimensions humanes que facilitin les relacions i les estructures organitzatives i normatives , i que permetin la individualització.
12. **L'equip educatiu** i un lideratge compromès amb el projecte són la clau pel canvi i per projectes vius. Els Mestres, els equips humans són els que faran néixer i créixer el projecte.

Tots aquests conceptes, totes aquestes idees, i moltes de les pràctiques presentades, tal i com ens recordava l'Enric Queralt³, no són ni noves ni poc contrastades en el marc de la nostra societat. Els anys de la república recollien experiències i projectes pedagògics que avui ens semblen innovadors. La dictadura va tallar totes aquestes iniciatives.... Però avui ni el context legal ni l'organitzatiu no ens limiten, d'entrada, a proposar i iniciar canvis en aquest sentit, ja sia des de dins el sistema educatiu o com iniciatives privades. De fet les experiències presentades en són una mostra.

La part més gran del canvi depèn de nosaltres, mares, pares i educadors, de que ens arremanguem i ens hi posem.

Girona, estiu 2011

³ Enric Queralt, inspector del Departament d'Ensenyament. Participant a la Taula Rodona final de les jornades.